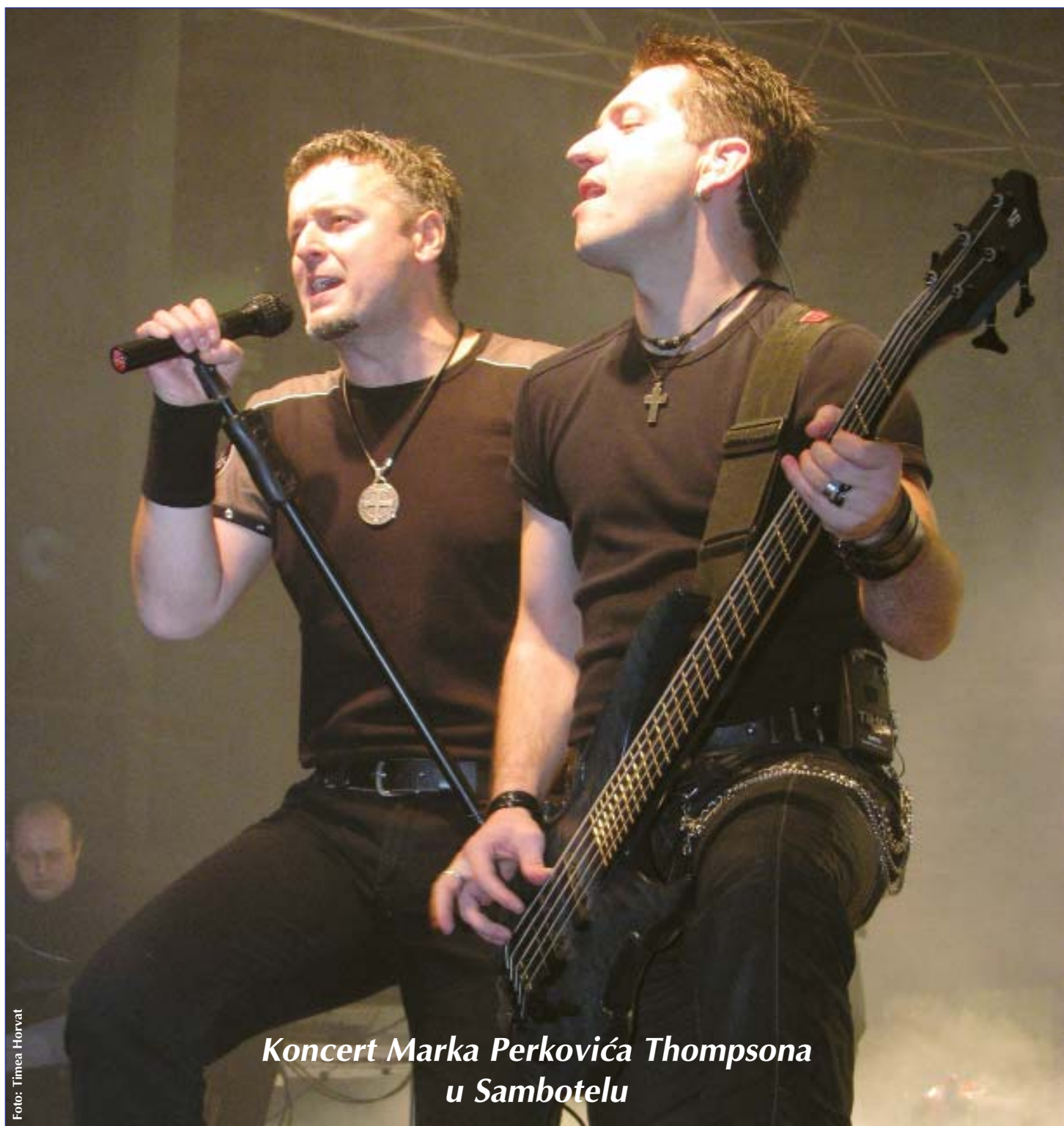

HRVATSKI glasnik

Godina XVIII, broj 51

18. prosinca 2008.

cijena 100 Ft

*Koncert Marka Perkovića Thompsona
u Sambotelu*

Foto: Tímea Horvat

Aktualno

„Nemamo razloga nikakvom optimizmu, ali se nadamo“

Kada je prije petnaest godina, 1993-e, u Mađarskoj donesen Manjinski zakon (1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól) bio je to pravni akt europskog značaja jedinstven u svojoj vrsti. U proteklih petnaest godina pokazalo se kako se on nije uspio funkcionalno ugraditi u mađarski pravni sustav i kako postoje njegove brojne nefunkcionalnosti na polju primjene pravne norme. Izdvajam nekoliko najvažnijih momenata: parlamentarno predstavništvo manjina, gubljenje takozvanih povlaštenih mandata za manjinske zajednice u mjesnim samoupravama, problemi djelovanja manjinskih samouprava, u prvom redu teškoće njihova financiranja. Napomenimo kako su se po potonjem stvari mijenjale proteklih godina, ali još uvijek nije to pitanje riješeno na zadovoljavajući način. Tu su i problemi pri izborima za manjinske samouprave, tko može sudjelovati izborima, koga se može birati i tko može birati; postoje li objektivni kriteriji kojima se može dokazati pripadnost manjinskim zajednicama, ili je to pitanje pojedinca, je li dobar postojeći sustav biračkih popisa primijenjeni na posljednjim izborima... Golem je broj problema koje nije uspio riješiti Manjinski zakon, problemi oko obrazovanja manjinskih nastavnika, narodnosnog obrazovnog sustava, problemi udžbenika, knjiga nužnih manjinama, teškoće oko preuzimanja i utemeljenja manjinskih ustanova – sve su to veoma važna pitanja zbog kojih postojeći Manjinski zakon zahtijeva što skoriju korekciju – izjavio je za Hrvatski glasnik manjinski ombudsman Ernő Kállai prilikom konferencije u Mađarskoj akademiji znanosti povodom 15. obljetnice Manjinskoga zakona.

Ali korekcija ovisi u prvom redu o volji mađarskog parlamenta i parlamentarnih stranaka te zastupnika u njemu jer Manjinski zakon se donosi i mijenja dvotrećinskom većinom. Dok nema političke volje, a zasada je očito nema, do potrebnih promjena neće ni doći. Ernő Kállai i Mađarska akademija znanosti žele signalizirati zakonodavcu potrebu promjena postojeće zakonske norme. Tako je lani utemeljeni II. Manjinski okrugli stol pri Uredu manjinskog ombudsmana izradio i poslao na uvid parlamentu koncepciju parlamentarnog zastupstva manjina, na koju već godinu dana nije stigao nikakav odgovor, prema tome nemamo razloga nikakvom optimizmu, ali se nadamo, naglasio je manjinski ombudsman Ernő Kállai. Očito je kako postojeći Manjinski zakon ne regulira manjinsku stvarnost na način na koji bi mnogi, pripadnici manjinskih zajednica to željeli, stoga su manjine njihovi politički predstavnici, državne samouprave, zagovornici što skorijih promjena Manjinskoga zakona. Pokušalo se i na plenumu u Mađarskoj akademiji znanosti potaknuti pitanja koja su od važnosti u životu manjinskih zajednica, važna i za djelovanje države u cjelini jer nije svejedno kako djeluju manjine, u kakvom je stanju njihov identitet, kako žive manjine, pokušao se staviti naglasak na one elemente koji se mogu primijeniti u očuvanju identiteta manjina i koji će pridonijeti da u 21. stoljeću ne nestanu elementi manjinskih kultura i manjinske zajednice.

Branka Pavić-Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Thompson i sastav održali su 12. prosinca pred dvije tisuće posjetitelja veliki koncert u samboteljskoj Areni Savaria. Bilo je to prvo Thompsonovo gostovanje u Mađarskoj, no sigurno ne i posljednje, prema onome kako je koncert protekao. Domaćini su bili više nego gostoljubivi, a ono što je Thompsona i sastav ugodno iznenadilo jest što je publika znala sve pjesme od početka do kraja. Nakon koncerta Thompson se dugo družio s publikom koja jednostavno nije htjela napustiti dvoranu dok nisu dobili autogram, izmijenili s njim riječ-dvije i slikali se za uspomenu, čitamo na službenim Thompsonovim stranicama, nakon koncerta koji su Hrvati u Mađarskoj, posebice mladi gradišćanski Hrvati dugo čekali, za njega se temeljito pripremali i profesionalno organizacijski ga odradili. Thompsonov samboteljski koncert jedan je u nizu koncerata u sklopu promotivne turneje albuma izašlog prije domalo dvije godine „Bilo jednom u Hrvatskoj“. Iako su organizatori Društvo gradišćansko hrvatske mladi u Ugarskoj i njihovi pomagači računali na znatno veći odaziv publike, i nakon svega bili su zadovoljni. Iz našega hrvatskog ugla, nas Hrvata u Mađarskoj, Thompson i njegove pjesme nabijene jakim domoljubnim elementima više su nego prihvatljive: jer u borbi za opstanak potrebno je stalno naglašavati svoju nacionalnu samobitnost, jezik, isticati i pamtili znakovlje hrvatskog identiteta, poistovjetivati se s tradicijama zemlje matice, svoga naroda. Prepoznali su to i oni, nažalost danas već malobrojni mladi Hrvati u Mađarskoj, koji čine tabor obožavatelja glazbe Marka Perkovića Thompsona. Prepoznali su to mnogobrojni hrvatski sastavi u mađarskom Gradišću koji su ovoga pjevača

interpretacijom njegovih pjesama među Hrvatima u Mađarskoj i šire učinili omiljenim. Kako reče jedan od naših Hrvata, bilo je to najveće okupljalište Hrvata na jednome mjestu u posljednjih dvadeset i više godina, Hrvata koji su kupili kartu, i došli poslušati Thompsona i koji su se odlazeći sa samboteljskog koncerta, začuđeno pitali zbog čega se zapravo lome koplja oko Thompsona. Jer koncert su obilježili oduševljeni mladi ljudi s hrvatskim zastavama, koji su od riječi do riječi zajedno s Thompsonom pjevali njegove pjesme. Za nas, Hrvate u Mađarskoj i one koji su došli iz Austrije, u svijetu gdje se sve više niječe prepoznatljiv nacionalni identitet i govori o europskim vrijednostima, zaboravljajući pri tome da demokracija znači i više izričaja, snažno zvuči sintagma „domovina je ono što se voli“. Jer Thompsonov nastup je hrvatski, sa snažnim i jakim hrvatskim pridjevom, pa tko voli i tko ima potrebu za njim, našao se na pravome mjestu. U trenucima kada zajednica još i danas, nakon dvadesetak godina, proživljava boljke pridjeva „naše“, kada se još uvijek u nekim sredinama pleše na stare note, i kada se u hrvatskoj školi kaže kako je ovo, ma kako to bezazleno zvučalo, višenacionalni razred, kada se stalno naglašava multikulturalnosti, bez stvarnoga prožimanja kultura, potrebna nam je prepoznatljiva samosvijest kako bismo mogli ostvariti svoje interese i ciljeve.

U tome pjevanje o hrvatskom ponosu, strahotama Domovinskoga rata, povijesti Hrvata, hrvatskim prostorima, tradiciji, vjeri i katoličanstvu, ljubavi prema zemlji, „didu“, ocu, ženi, kćeri, sinu može nam samo pomoći...

Branka Pavić Blažetin

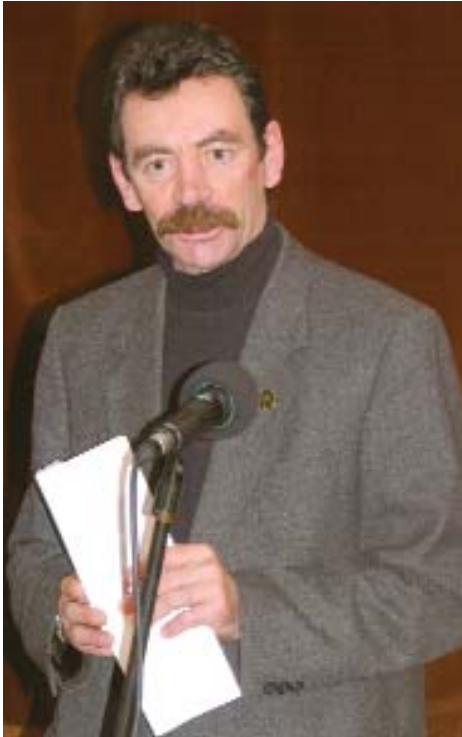

Ženski pjevački zbor iz Dušnoka na nastupu u Gari

Aktualno

Javna tribina Hrvatske samouprave Baranjske županije

Hrvatska samouprava Baranjske županije u martinačkom domu kulture 5. prosinca s početkom u 17 sati održala je godišnju javnu tribinu. Istoga dana nakon javne tribine održana je prigodna svečanost u povodu Županijskoga hrvatskog dana što ga je organizirala Hrvatska samouprava Baranjske županije. U folklornom programu sudjelovala je Dječja grupa martinačke škole, KUD Martinci i Ženski pjevački zbor „Korjeni“ (sic!). Nakon izvješća o radu Hrvatske samouprave Baranjske županije, koje je podnio njezin predsjednik Mišo Šarošac, i tribine slijedila je zajednička večera uz „Podravkinu“ glazbu.

državnu potporu za djelovanje županijskih manjinskih samouprava (867.000 Ft) Hrvatska samouprava Baranjske županije dobila je potporu iz proračuna Skupštine Baranjske županije za 2008. godinu u iznosu od dva milijuna forinti. Na teret vlastitoga proračuna Hrvatska samouprava Baranjske županije raspisala je natječaj u tri kruga, na koji se javio velik broj samouprava i civilnih udruga u županiji, te dodijelila u prvom krugu sredstva u iznosu od 515.000 Ft, u drugom 415.000, a u trećem krugu 400.000 Ft, dakle sveukupno 1.330.000 Ft. Njen proračun u 2008. godini iznosio 3.490.801 Ft. Znatan dio tih sredstava čini pričuvu za 2009. godinu, a dio sredstava utrošen je na programe i djelovanje, koje je u 2008. godini ostvarila Hrvatska županijska samouprava – kaže za Hrvatski glasnik predsjednik samouprave Mišo Šarošac.

Na javnoj tribini zastupnik martinačke Hrvatske samouprave Pavo Gujaš reče kako se već godinama ne mijenja veličina potpore koju Skupština Baranjske županije namjenjuje manjinama iz svoga proračuna. Nije bilo ništa bolje ni u prethodnom ciklusu kada je on bio član spomenute Skupštine.

Odgovarajući na njegovu primjedbu, Šarošac je naglasio kako iznad zakonom propisanih obveza županijske samouprave ne moraju iz svoga godišnjeg proračuna izdvajati dodatna sredstva za potrebe manjina na njihovu području te da je dodijeljena potpora zapravo pozitivna gesta političke vlasti u županiji. Predsjednik šeljinske Hrvatske samouprave i zamjenik predsjednika Skupštine HDS-a Đuso Dudaš kazao je kako je na zadnjoj sjednici Skupštine u Baji, potaknuto pitanje upošljavanja nekoliko profesionalaca koji bi po teritorijalnom načelu usklađivali djelatnosti hrvatske zajednice i djelovali. Upitao je za mišljenje nazočnih zastupnika u svezi s tim.

Mišo Šarošac i Pavo Gujaš bili smatrali su kako to nije potrebno i kako ne mogu zamisliti što bi bio konkretan operativni zadatak takvih profesionalaca koji bi bili u statusu zaposlenika HDS-a.

Branka Pavić-Blažetin

BUDIMPEŠTA – Sukladno Odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, njezin predsjednik Mišo Hepp saziva sjednicu i predlaže dnevni red Skupštine koja će biti održana **20. prosinca 2008. godine s početkom u 10 sati u Uredu Hrvatske državne samouprave**. Sjednica je ujedno i javno saslušanje.

Predloženi dnevni red:

- 1) Izvješće predsjednika o radu između dviju sjednica Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, Izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik (referent: Mišo Hepp, predsjednik),
 - a) Izvješća zamjenika predsjednika (referenti: Đuso Dudaš, Matija Šmatović);
- 2) Prijedlog Plana rada za 2009. godinu (referent: Mišo Hepp, predsjednik);
- 3) Rasprava o strateškom razvoju hrvatske zajednice u Mađarskoj (referent: Mišo Hepp, predsjednik),
 - a) Rasprava o prijedlogu koncepcije za profesionaliziranje rada HDS-a radi učinkovitijeg operativnog djelovanja na terenu i privremene potpore civilnoj sferi Hrvata u Mađarskoj (referenti: dr. Franjo Pajrić, Geza Völgyi),
 - b) Prijedlog o mogućnostima dodjele stipendije (referent: Gabor Györfvári),
 - c) Rasprava o prijedlogu prof. dr. Stjepana Lukača;
- 4) Rasprava i donošenje odluke o okvirnim iznosima i smjernicama proračuna ustanova HDS-a za 2009. godinu prema zakonu o državnom proračunu (376/2007.(XII.23.) Korm.6§(1)bek.), (referent: Mišo Hepp, predsjednik);
- 5) Rasprava o funkcioniranju objekta na Pagu u Vlačićima (referent: Mišo Hepp, predsjednik),
 - a) Poslovanje i financijsko stanje „Zavičaja“ d. o. o. (referent: Ivica Kovačić, prokurator i Ladislav Gujaš, ravnatelj),
 - b) Rasprava o „Zavičaju“ Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj kao ustanovi (referent: Jozo Solga, voditelj Ureda);
 - c) Rasprava o upravi tvrtke i ustanove, raspisivanje natječaja (referent: Mišo Hepp, predsjednik);
- 6) Razno.

Baja

Županijski dan manjina

Bačko-kiškunska županijska samouprava, u četvrtak, 18. prosinca, priređuje svečanost u povodu Dana manjina koja će se za predstavnike manjinskih samouprava, udruga i ustanova upriličiti u Njemačkome prosvjetnom središtu u Baji s početkom u 17 sati. Nakon pozdravnih riječi održat će se prigodni kulturni program pet županijskih manjina, a uz druge nastupaju: Pjevački zbor Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma te solistica Darinka Orčik iz Santova u pratnji Orkestra «Čabar» iz Baje, koji ove godine zastupaju županijsku hrvatsku zajednicu.

ERČIN – U organizaciji Hrvatske samouprave grada Erčina i Kluba rackih Hrvata, 21. prosinca u tamošnjem domu kulture priređuje se tradicionalni Racki Božić. U sklopu božićnoga programa predstaviti će se erčinska Dječja folklorna skupina „Dolina”, i Plesni ansambl „Zora” koji će nastupiti u novim nošnjama. Na blagdanskom stolu naći se tradicionalna božićna jela tamošnjih Hrvata: rakija, kolač, med, jabuka, češnjak, orah, grahova juha. Sve se to može kušati, a potom na balu gostiti kolačima i pićem što ih sudionici bala donesu.

MOHAČ – KUD Zora 20. prosinca putuje u Križ, naselje u Hrvatskoj, nedaleko od Ivanić-Grada, gdje će imati cjelovečernji nastup, kazao je za Hrvatski glasnik voditelj Društva Stipan Daražac dodajući kako ih je u Križ pozvao tamošnje folklorno društvo Graničar.

BARČA – U organizaciji Hrvatske samouprave Šomođske županije, kako za Hrvatski glasnik reče njezin predsjednik Jozo Solga, 18. prosinca u Barči održat će se Županijski dan manjina. U Šomođu djeluju tri manjinske teritorijalne samouprave: hrvatska, ciganska i njemačka. U svečanom programu Dana, koji počinje u 18 sati, u barčanskom domu kulture nastupit će KUD Drava, KUD Podravina, te po jedan folklorni ansambl njemačke i ciganske manjine. Dan će pozdraviti šomođski župan Attila Gerencsér, barčanski gradonačelnik Ferenc Feigl, a očekuju se na proslavi i parlamentarni zastupnici iz ove regije.

BARČA – Kako za Hrvatski glasnik reče predsjednik Hrvatske samouprave Šomođske županije Jozo Solga, samouprava će svoju redovitu godišnju javnu tribinu održati 18. prosinca u gradskom poglavarstvu grada Barče. Očekuju se zainteresirani birači iz cijele županije. Javna tribina počinje u 15 sati.

Hrvatski i u Bečehelu

Nova je školska godina u punom jeku, već su napisane i prve kontrolne radnje, a u listopadu nastava hrvatskoga jezika započela je i u onim ustanovama gdje se on predaje samo u okviru kružoka.

Ova je školska godina u Pomurju donijela opet preustrojstvo manjinskih odgojno-obrazovnih ustanova, o čemu su već cijenjeni čitatelji mogli čitati: spajanje dječjih vrtića i njihovo priključivanje malopodručnoj regiji.

U Pomurju 365 učenika uči hrvatski jezik tjedno četiri sata u sklopu školskog obrazovanja. Ostale su samo dvije manjinske ustanove s podružnicama u kojima se hrvatski jezik predaje u svim razredima, to je serdahelska s podružnicama u Mlinarcima i u Sumartonu, te keresturska. Od ove je jeseni narodnosna nastava započela i u prvom razredu bečehelske osnovne škole.

Bečehelski prvaci s učiteljicom

Kerestur

Osnovna škola djeluje u okviru Osnovnog obrazovnog središta u čijem okviru rade mjesni dječji vrtić, kulturni dom i knjižnica. Ravnateljica je Hrvatica Ana Kővágó Kováč. Broj učenika malo se smanjio u odnosu na prošlu godinu, sada ih je 151, iz Fićehaza putuje 15, iz Kaniže pak 13učenika. Nastava je riješena s 14 učiteljica, od kojih hrvatski jezik podučavaju tri. U prvi se razred upisalo 14 djece. Hrvatski jezik podučavaju učiteljice s visokom školskom spremom: Ljubica Silađi, Erika Rac i Henrieta Novak. U ustanovi djeluju kružoci športa, tamburice i hrvatskoga jezika, a u sklopu kaniške osnovne umjetničke škole djeca imaju mogućnost učenja nekoga glazbala i drame. Keresturska će se škola uskoro obnoviti, naime mjesna samouprava dobila je 405 milijuna forinti potpore za obnovu svojih odgojno-obrazovnih ustanova i za izgradnju velike gimnastičke dvorane od 800 četvornih metara.

U okviru tog ulaganja obnovit će se građevinska stolarija, izolacija, izgradit će se dostupnost invalidima u školu, seoski dom i dječji vrtić.

Serdahel

U odnosu na lanjsku godinu broj učenika u serdahelskoj osnovnoj školi također se smanjio, na 152, unatoč tomu što ju pohađaju djeca iz više naselja: Mlinaraca, Sumartona Serdahela, Pustare, dapače iz Letinje i Petribe.

Učenike podučava 16 hrvatskih nastavnika, od njih šestoro imaju visokoškolsku spremu iz hrvatskoga jezika, a učiteljice razredne nastave također su završile hrvatsku učiteljsku školu. Prvi razred pohađa svega 12 učenika. Ustanova nadalje nudi osnovnu umjetničku naobrazbu iz likovne umjetnosti i modernoga plesa, a djeca u sklopu letinjske Glazbene škole mogu učiti svirati na raznim glazbalima. Od ove školske godine ustanova se sa svojim podružnicama pridružila Letinjskoj malopodručnoj udruzi u čijim okvirima sada djeluje. Ravnateljica joj je Marija Bišković Tišler.

Sumarton

Osnovna škola Sv. Stjepana od 2005/2006. djeluje kao podružnica serdahelske ustanove. Nju pohađa 23 djece, njih podučavaju tri

Serdahelska djeca promatraju naše novine

U sumartonskoj školi uvijek se održava Dan hrvatskoga jezika

učitelja razredne nastave. Na satu glazbene umjetnosti djeca uče svirati tamburicu.

Mlinarci

Svega 15 učenika pohađa niže razrede podružnice u Mlinarcima, njih podučavaju tri učiteljice.

Bečehel

U bečehelskoj osnovnoj školi od ove školske godine u prvom razredu započelo je podučavanje hrvatskoga jezika u obliku predmetne nastave, stoga 23 djece u prvom razredu tjedno četiri sata uči hrvatski jezik. Molba za učenjem jezika već je godinama postojala od petripske mjesne samouprave, jer i petripska djeca pohađaju tu ustanovu, međutim zbog nedovoljnog broja djece ono nije pokrenuto.

Ovaj put ravnateljica ustanove Mária Balassa porazgovarala je s roditeljima prvaša,

koji su se i radovali tomu shvaćajući važnost hrvatskoga jezika na pograničnom području. Mjesna i hrvatska manjinska samouprava zdušno su podupirale tu zamisao.

Hrvatska manjinska samouprava iz svoga proračuna izdvojila je materijalna sredstva za školu i pomogla pri nabavi udžbenika.

Djecu podučava učiteljica Agneza Vlačić Kuštor, s diplomom bajske učiteljske škole. Raduje se tom zadatku jer joj je prvi put pružena prilika podučavati hrvatski jezik, što joj je vrlo blisko srcu. Djeca rado uče jezik, za mog posjeta već su pozdravila hrvatski, predstavila se i prikazala nekoliko igara na hrvatskome.

Ustanovu pohađa 188 djece. Planira se da se učenje hrvatskoga jezika nastavi po razredima i u idućim godinama.

Podučavanje hrvatskoga jezika u mađarskim osnovnim školama se nastavlja

Letinja

U tome pomurskom gradu, na poticaj hrvatske manjinske samouprave, lani je pokrenuto podučavanje hrvatskoga jezika u okviru kružoka. Od ove se školske godine nastavilo s 45 djece.

Njihova je učiteljica Marija Čerčić, umirovljena učiteljica hrvatskoga i mađarskoga jezika.

Sepetnik

U tom naselju, također na poticaj manjinske samouprave, pokrenut je kružok hrvatskoga jezika. Uči ga devetero djece kod Andreje Kočiš.

IZVAR – Hrvatska samouprava i ove će godine, slično prošloj, organizirati božićnu svečanost, 19. prosinca (petak) u Izvaru, a uljepšat će je svojim nastupom polaznici tečaja hrvatskoga jezika u mjestu, mame i bake prigodnim kolačićima, pićem.

NARDA – I u ovom južnogradišćanskom selu su se začela adventska pripravljanja, kako nam je rekla mjesna predsjednica Hrvatske manjinske samouprave Kristina Glavanić, jur 29. novembra, subotu, s načinjanjem adventskih vijencov. Prošloga vikenda u nedilju je priredjena svetačnost, Božić penzionistov. U programu su nastupili nardanski mišani zbor, dički tamburaški sastav ter školska dica. Na božićni koncert organizatori pozivaju sve vjernike 20. decembra, subotu, u mjesnu crikvu. U pol petoj se služi maša ku muzički oblikuje zbor iz Donje Voće, a uz hrvatske jačkare, u koncertu još sudjeluju mjesni pjevači ter tamburaši. Srijedu, 24. decembra, pri jaslica će školska dica iz Narde prikazati betlehemsku igru.

ZAGREB – U studiju „Zvonimir Bajsić“ Hrvatskoga radija u Domu HRT-a na Prisavlju prikazana je „Radio bisernica“ – komplet od dvadeset CD-a na kojima je objavljeno 18 radiodrama nastalih na osnovi klasičnih djela hrvatske i svjetske književnosti koja su dio nastave u osnovnim i srednjim školama. Hrvatski radio daruje zbirku za 135 osnovnih i 80 srednjih škola koje su se ove godine istaknule u njegovanju književnog, dramskog i novinarskog izraza na državnoj razini smotre Lidrano. Svi su se autori odrekli novčane autorske naknade za svoj rad. Među naslovima na ovim diskovima jesu, na primjer, „Sretni princ“ Oscara Wildea, „Prosidba“ Antona Pavloviča Čehova, Nazorovi „Veli Jože“ i „Halugica“, Držićevi „Novela od Stanca“ i „Dundo Maroje“ i Kolarova „Breza“. U stvaranju objavljenih radiodrama sudjelovali su mnogi vrhunski hrvatski umjetnici i stručnjaci: 82 glumca, 9 redatelja, 12 dramaturga, 6 tonmajstora, 4 prevoditelja i mnogi drugi.

SANTOVO – Skupina učenika hrvatske škole, od 1. do 8. razreda, pod vodstvom umirovljenog učitelja Marina Velina, već tjednima uvježbava pastirsku igru kojom će betlehemari uoči Božića, 22. i 23. prosinca, obilaziti hrvatske domove u Santovu. Betlehemari će nastupiti i u Božićnom programu hrvatske škole koji se priređuje 19. prosinca u 17 sati.

beta

Božićni koncert bačkih Hrvata u Baji

Zajedno dijelili radost Božića

U suorganizaciji Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, Bačvanskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj i županijskih mjesnih hrvatskih samouprava, u subotu, 6. prosinca, u Baji je priređen Božićni program bačkih Hrvata, posvećen 320. obljetnici dolaska šokačkih Hrvata na ove prostore u Bačkoj.

Pošto su lani u Baji gostovali osječki TS «Ravnica» i pjevač Zvonko Bogdan, ove su godine bački Hrvati ugostili jedno šokačko društvo iz Hrvatske: KUD «Kolo» iz Donje Bebrine kod Slavenskoga Broda, a u programu upriličenom s početkom u 17 sati u Gradskom kazalištu nastupili su još: solistica Darinka Orčik iz Santova u pratnji garskog TS «Bačka», koji je, nastupivši i samostalno, izveo nekoliko bunjevačkih melodija.

Okupljene je uime organizatora pozdravio Joso Šibalin, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, podsjetivši kako je ovo drugi Božićni koncert zaredom, a priređuje se zato kako bismo se okrijepili duhom, uz hrvatske pjesme, hrvatsku riječ, folklor i tamburu. Posebno je pozdravio uzvanike, među njima konzul geranta Vesnu

Njikoš Pečkaj, predstavnike šokačkih Hrvata iz Vojvodine, Stanku Čoban iz Bača i Mariju Turkalj iz Bačkog Monoštora.

Kulturno-umjetničko društvo «Kolo» iz Donje Bebrine, nedaleko od Slavenskog Broda, koje je osnovano 1938. godine, i uz kraće prekide djeluje do danas, njeguje isključivo izvorni folklor. Kako smo čuli, riječ je o naselju s tek petstotinjak žitelja, koji drže do svoje tradicije. I u Baji su predstavili dio svog zavičaja, djelić svojih tradicija, u izvornoj nošnji, sa svojim pjesmama i plesovima. Članovi KUD-a pod vodstvom predsjednika Mate Blaževca, a u pratnji svojih tamburaša, s velikim brojem mladih, svojom su pjesmom i plesom ispunili veliku pozornicu Gradskog kazališta. Slavenska pjesma odjekivala je dvoranom, a okupljena publika, koja je osim iz Baje došla i iz okolnih hrvatskih naselja, nagrađivala ih je pljeskom.

Burnim pljeskom nagrađena je i izvedba Santovkinje Darinke Orčik, u pratnji TS «Bačka», koja je u izvornoj šokačkoj nošnji otpjevala nekoliko hrvatskih pjesama: Zora zori, La muzika di note, Na kraj sela kuća mala.

Usto na kraju programa, u posljednjem bloku Donjobebrinci prikazali su i jednu Božićnu koreografiju s nabožnim pjesmama i običajima, a Darinka Orčik otpjevala je božićne pjesme Radujte se, narodi i Zvončići.

„Započelo je vrijeme došašća, radosti, neposredne pripreme za blagdan Božića. Sve oko nas blista, treperi, kao da smo ovih dana

svjesniji Božje blizine, jer češće tražimo jedni druge. Kao da nas nešto primorava da na trenutak zastanemo i da se prisjetimo onih koji nisu više među nama, svih koji su nam dragi i bliski. Čuvajte i ponesite radost Božića u životu svakodnevice, i neka vas prati vašim putovima” – kazala je uz ostalo na kraju predsjednica Bačkog ogranka SHM-a Angela Šokac Marković, uz čestitke za Božić i Novu godinu upućene svim okupljenima. Zahvalila je sudionicima na lijepom programu. Na kraju se okupljenima obratio i Mato Blaževac, predsjednik donjobebrinskoga KUD-a, koji je zahvalio na srdačnom dočeku, a kako reče, došli su u Baju da zajednički dijelimo radost Božića.

Susret bunjevačkih umirovljenika u Gari

Bogatim kulturnim programom proslavljene Materice i Oci

Teta Amalka Matoš-Zegnal i baća Antun Zegnal za blagdanskim stolom

Materice su čestitali učenici hrvatske skupine

Garska Hrvatska manjinska samouprava u subotu, 13. prosinca, organizirala je sastanak umirovljenika. Kao i lani, proslavljene su Materice i Oci, blagdan bunjevačkih majka i očeva. Tom se prigodom okupilo domalo tristo pripadnika bunjevačke zajednice iz Gare, a došli su i mnogi koji više ne žive u svome rodnom selu, te gosti i uzvanici.

Okupljene je uime organizatora pozdravio predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Stipan Krekić, među njima posebno konzul geranta Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesnu Njikoš Pečkaj, načelnika sela Bélu Faa, čelnike Saveza Hrvata u Mađarskoj Josu Ostrogonca i Angelu Šokac Marković te predsjednika Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije Josu Šibalina, nadalje sve predsjednike mjesnih hrvatskih samouprava.

Program je započeo s bunjevačkom himnom *Kolo igra, tamburica svira* u izvedbi domaćeg TS „Bačka”, a pošto su se priključili i svi okupljeni, pjesma je doista odjekivala velikom dvoranom doma kulture, koja je ispunjena do posljednjega mjesta.

Nakon toga, prvo su učenici hrvatske skupine u mjesnoj školi prigodnim recitacijama čestitali Materice i Oci, a u ulozi domaćina za blagdanskim stolom našli su se teta Amalka Matoš-Zegnal i baća Antun Zegnal koji su, po običaju, darivali čestitare. Teta Amalka okupljene je pozdravila i lijepim stihovima koje je naučila još u djetinjstvu.

Martin Kubatov ukratko je dočarao običaje za blagdan Svete Lucije koji je, kako reče, protkan s puno događaja. Tada se čestitalo s Faljen Isus, čestita vam bila Sveta

Luca, a ukucani bi uzvratili sa Živ i zdrav bio. Čestitar je „moro oma sisti da domaćici dobro sidu kvočke”. Tog se dana u šalice i čaše sije žito da do Božića bude zeleno. Na Lucin dan bunjevačke žene „nisu smile raditi, šiti, prati ni presti”. Na taj se dan „nije smilo ništa ni uzajmiti”. Prije su na Lucin dan „rizali grančicu od jabuke, višnje, trišnje i metili je u vodu da do Božića procvata, i to se metilo na blagdanski astal”. Na Lucu „momci i divojke su na papir ispisivali 13 imena, svaki dan do Božića jednog su otvorili, a posli ponoćnice mogo se otvoriti zadnji, na kojemu je bilo ime buduće divojke ili momka”.

„Mama, majka, mater, kako su to lipe riči, možda najlipče u bunjevačkom ričniku. Na treću adventsku nedilju Bunjevci slave Materice. Zato se svako zahvalno sića muke kojom ga je majka rodila, i ljubavi kojim ga je othranila. Čestitalo se s «Faljen Isus, gazdarice, čestitate vam bile Materice», a one bi čestitare darivale orahom, jabukama, novčićem i drugim. Materice su čelo Božića, a 4. nedilje čestitali su se Oci. Uime organizatora čestitam vam Materice”, reče uz ostalo Martin Kubatov.

Nakon prigodnih riječi uslijedio je program polaznika vrtića, koji su prikazali splet dječjih igara. Santovkinja Darinka Orčik u pratnji domaćeg TS „Bačka” otpjevala je nekoliko pjesama: Zora zori, Zvončići i druge prigodne.

Muški pjevački zbor iz Kalače, koji odnedavno pjeva i hrvatske pjesme, otpjevao je pjesme Selo u Gradišću, Jesenje lišće, Jedno jutro, Majka draga, Proljetni je dan.

Ženski pjevački zbor iz Dušnoka, pod

vodstvom Matije Mandić Goher, podrijetlom iz Gare, u izvornoj rackoj nošnji izveo je bečarce, te pjesme Zvoni zvonce, Milkina kuća, Dolinom se šetala, Kad bi ove ruže male, Ova naša livada i Podvikuje bunjevačka vila. Velikim pljeskom nagrađen je i nastup gostujućih orkestara: bajskog Čabara i dušnočkih Rackih žica koji su izveli splet hrvatskih melodija.

„Lani smo prvi put organizirali susret naših umirovljenika, a ove godine s još bogatijim programom. Budući da nismo imali priliku održati susret tamburaških sastava, tako je on sad upriličen u okviru proslave na kojoj je nastupilo pet tamburaških orkestara. Sada već možemo reći da je poslije prela ovo najveća priredba bunjevačkih Hrvata i Hrvatske manjinske samouprave u Gari. Osim bunjevačkih, u goste su nam došli i racki i šokački Hrvati iz Dušnoka, Kalače, odnosno Santova”, naglasio je predsjednik Stipan Krekić nakon trosatnog programa, koji je nastavljen druženjem uza zajedničku večeru, uz bunjevačku sarmu i dobru kapljicu vina, te uz pjesmu i veselje. Kako je dodao, pripremljena je prava bunjevačka sarma, a članovi hrvatske samouprave, kao i druge Bunjevke pripremile su kolače. Priredbu su podupirali Hrvatska državna samouprava, Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske samouprava i Narodnosna zaklada Bačko-kiškunske županije. Bila je to posljednja ovogodišnja priredba, a hrvatska će samouprava za Božić članovima bunjevačkohrvatske zajednice podijeliti Hrvatski kalendar za 2009. godinu.

S. B.

„Laku noć, svirači...“

Kaže se, prijateljstva sklopljena u djetinjstvu, potrajat će sve do groba.

S Ivanom smo postali prijatelji davne 1968. godine, u našem dačkom domu u Budimpešti, u Munkácsiovoj ulici. Bili su to prvi, nezaboravni dani u mjesecu rujnu, kada smo postali gimnazijalci, kada smo možda pomalo i uplašeno čekali što će biti s nama u tome velikom gradu, bez roditelja, bez rodne kuće.

Zajedničko đakovanje, ista sudbina zapечатila je naše prijateljstvo sve do onoga prokletog telefonskog poziva kada su mi javili: Ivana nema više.

Znao sam da je bolestan, znao sam da je imao teške posljednje dvije-tri godine, da je u gotovo beznadnoj krizi, da su mu mnogi okrenuli leđa, ali nisam mislio da će sve to ovako završiti. Umro je naglo, neočekivano, u pedeset i četvrtoj godini života...

Ali još ne tako davno svirao nam je u odmaralištu u Vlačićima, pratio je plesače na Državnom danu Hrvata u Baji, bio je veseo, pa smo mnogi mislili, bit će sve u redu.

Bio je nadaren svirač, osnivaio je poznate i popularne orkestre, ali nikada nije zanemario pravu izvornu narodnu glazbu, na kojoj je odrastao. Prve akorde učio je još kao dijete u rodnoj Baji, a opazio je njegov talent i Imre bači, poznati učitelj glazbe u našoj gimnaziji, na Trgu ruža.

Obožavao je Olivera Dragojevića, Bebe-ka, Zvonka Bogdana, Kiću Slabinca, Janiku Balaza, «Zlatna krila», «Bijelo dugme», «Ha-

ju» iz Subotice, pjevao je njihove pjesme na pozornicama, u prelima, a često samo onako spontano s prijateljima. Jer gitara mu je uvijek bila pri ruci.

Ovaj Božić bit će i za mene težak. U zadnjim godinama, imali smo naviku, da na Badnje večere, nakon obiteljske večere i predaje skromnih poklona najdražima pred božićnom granom, otišli bismo Ivanovima, ili bi oni došli k nama, da zajedno slavimo sve do ponoćnice. Naravno, uzeli smo gitare, svirali i pjevali sve pjesme koje smo znali. Satima smo znali razgovarati, jer uvijek smo imali zajedničke teme.

Ovog Božića i moja gitara će ostati nijema kao i Ivanova...

Ivan je pokopan 28. studenog na groblju Svetoga Roka, u obiteljsku kriptu Jasenovičevih, gdje mu već počiva otac i stariji brat Mate. Mnogo nas je bilo na sprovodu, bilo je puno vijenaca i cvijeća, jer su ga mnogi poštovali i voljeli. Oprostili smo se od njega na dva jezika, dok su «Hajini» tiho svirali njemu tako drage i omiljene melodije.

Dragi Ivane, dragi prijatelju!

Nisam se primio da te pred odrom oprostim, jer srce mi je mekano i znam da ne bih mogao progovoriti nijednu riječ. Teško mi je i sada pisati o Tebi, o nama, o najdražem prijatelju, kojeg više nema. Boli i peče me duša dok mi u ušima zuji ona naša omiljena «Laku noć, svirači»...

Neka ti bude laka vječna noć.

Joso Ostrogonac

SEGEDIN – U Knjižnici „Somogyi“ 10. prosinca predstavljena je knjiga docenta segedinskoga sveučilišta Ladislava Heke: „TREBAO SAM, ali nisam“. Roman je to u kojem je autor opisao doživljaje jednog intelektualca u razdoblju od 1991. do 2008. godine, čovjek koji je u Hrvatskoj Mađar, a u Mađarskoj Hrvat, čovjeka koji živi dvojni identitet. Knjigu su u nakladi od 200 primjeraka izdale segedinska Hrvatska samouprava i Hrvatsko-mađarska udruga Andrása Dugonicsa. Kako kazuje autor za Radio Croatia, knjiga će zasigurno naići na zanimanje čitatelja na dionici Segedin–Subotica, jer segedinska Hrvatska samouprava ima plodnu suradnju s hrvatskim i drugim ustanovama u Subotici, a tridesetak primjeraka dospjet će i u Beli Manastir, odakle je podrijetlom Ladislav Heka. Knjiga je rezultat promišljanja nastalih u proteklih 18 godina s refleksijama na razdoblje Domovinskoga rata i svega onoga što mu je prethodilo na jugoslavenskim prostorima. Izdanje je podupirao Nacionalni civilni program i Hrvatska državna samouprava, a predstavljaju u Segedinu, uz ostale, nazočili su Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, i Jozo Solga, voditelj Ureda HDS-a. Roman je 2006. godine objavljen u Belom Manastiru na mađarskom jeziku.

Trenutak za pjesmu

Snežana Hižman

U nejednakom obliku

Stojim pokraj
bijeje ruže,
u nejednakom obliku;
čas sam manja,
čas sam veća...

Trnje me ubada,
krv na jabučici prsta,
latice se suše
i od boli
neutješno cvilim
iz samog dna duše...

Ružo – u tvom vrtu
zaostavljena je romantika,
ubijeno je htijenje,
u prolazu agonije,
mrak je u tami,
sam sebe ubodom ranio,
i na kraju sam sebe,
ispod tebe
rascvjetano ružo,
neprimjetno sahranio...

Narodnosna kazališta utemeljila svoj savez sa središtem u Szarvasu

U Budimpešti je 14. studenog utemeljen Savez narodnosnih kazališta u Mađarskoj, obavijestio nas je László Gergely, umjetnički voditelj Teatra „Corvinus“ u Szarvasu. Za predsjednika Saveza, koji zasada okuplja samo deset kazališta – ali se očekuje njegovo skoro proširenje – izbran je Pero Lastić, voditelj Arcusfesta za društvene veze, a za sjedište je određen Szarvas. Kao što je već objavljeno, poticatelj utemeljenja Saveza bilo je sarvaško Slovačko kazalište koje djeluje u okviru Teatra „Corvinus“. Narodnosna kazališta očekuju da će time moći uspješnije zastupati svoje interese, i preko toga doći do veće potpore.

Izvor: Békes Megyei Hírlap

Narodnosni stručni odjel Mađarskog etnografskog društva

Predavanja u čast dvojice bačkih članova

Narodnosni stručni odjel Mađarskog etnografskog društva, u suradnji s gradskim Muzejom Istvána Türra, 3. prosinca u Baji, u okviru male svečanosti organizirao je prigodna predavanja u povodu proslavljanja 80. rođendana dvaju svojih članova: dr. Miše Mandića iz Čavolja i Simona Kishegyia iz Dudvara (Nemesnádudvar).

Okupljene je u ime domaćina i suorganizatora pozdravila, ujedno čestitala slavljenicima, voditeljica bajskog muzeja Zsuzsa Merk, a skup je otvorio Šandor Horvat, predsjednik Narodnosnoga stručnog odjela Mađarskog etnografskog društva, naglasivši kako je riječ o dvama zaslužnim istraživačima naše prošlosti iz Bačke, koji su svojim djelom postigli rezultate od državnog značaja. Ove su godine dobitnici i državnog odličja, Vi-teškog križa Republike Mađarske.

Na život i djelo Simona Kishegyia u svom izlaganju osvrnuo se etnolog i urednik etnoloških izdanja Ernest Eperjessy, dugogodišnji voditelj Narodnosnoga stručnog odjela. Kako uz ostalo reče Eperjessy, život i djelo Simona Kishegyia koji je – kao učitelj, ravnatelj i kulturno-prosvjetni djelatnik, osnivač prvoga njemačkog KUD-a u Bačkoj, pokretač narodnosne folklorne smotre 1971. godine u Kalači – dokaz kako se i u malim sredinama poput Dudvara može stvoriti djelo državnog značaja.

O životu i djelu dr. Miše Mandića govorio je voditelj Narodnosnoga stručnog odjela Mađarskog etnografskog društva Šandor Horvat, podsjetivši na njegove zasluge kao učitelja, ravnatelja škole, muzeja, osnivača zavičajnog pokreta, seoske kronike u Čavolju, nekadašnjega parlamentarnog zastupnika i glavnog tajnika DSJS-a. Spomenuvši njegova brojna etnografska izdanja o čavoljskim Hrvatima, uključujući i njegovu posljednju knjigu, Obiteljsku kroniku Mandićevih, naglasio je kako je Čavolj imao i ima čovjeka koji je sakupio, obradio i sačuvao prošlost ovoga bačvanskog mjesta.

Dr. Mišo Mandić, koji je zahvalio na lijepoj prigodnoj svečanosti, naglasio je uz ostalo kako je veliko zadovoljstvo njegovati sve ono što je vezano za zavičaj iz kojega je izrastao, a u tome je vjera oduvijek imala

važno mjesto. Ujedno je ukratko predstavio svoju najnoviju knjigu pod naslovom Obiteljska kronika 1675–2008. Veliko obiteljsko stablo Mandićevih.

U nastavku su održana predavanja, a ona su jednim dijelom, u čast dr. Miši Mandiću, posvećena hrvatskim temama. Tako je voditelj mohačkog muzeja Jakša Ferkov izlagao o Ulozi gajdâ i tambure u životu mohačkih Šokaca, od 18. stoljeća do danas, od samice do tamburaških orkestara naših dana. Etnolog Igor Grin iz Békéscsabe, izlagao je na temu Zajedničko i različito u narodnom pjesništvu dviju južnoslavenskih etničkih zajednica u Vojnoj krajini.

Osim priredivača svečanosti i predavača, na bajskom skupu okupilo se pedesetak prijatelja, kolega i poštovatelja dvaju zaslužnih etnologa, pripadnika njemačke u hrvatske zajednice.

Tekst i slika: S. B.

Europska prijestolnica kulture – izbezumljene i manjine

U rujnu ove godine zgotovljen je poluvodič programa Europska prijestolnica kulture za 2009. godinu, nacrt pod naslovom Godina vjerske kulture. Za priredbe će se podijeliti 810 milijuna forinti, ali iz ovoga fonda, kako je prije napisano, za svoje kulturne priredbe vjerske zajednice mogu dobiti samo 70 milijuna. Sada se ispostavilo da nisu zakinute samo vjerske zajednice, nego i manjine. Kako je izjavio predsjednik Hrvatske manjinske samouprave grada Pečuha, sociolog dr. Ivica Đurok, natječaj u čijem su pisanju i oni sudjelovali, mogao je biti uspješan upravo zato što je središte Baranjske županije prikazano kao grad koji krasi šarenilo kulture i nacionalne manjine. Unatoč tome, negoduje Đurok, izostavljeni su iz projekta Europska prijestolnica kulture, pa iako ima narodnosnih sadržaja, jer folklor je vrlo važan, ali nije dovoljno da manjine «tjedan dana samo plešu».

Bit ćemo izostavljeni iz svega, među temeljnim programima ne nalazimo manjine, reče Đurok, te dodaje: «u bliskoj prošlosti imali smo više programa i izdanja na kojima je naznačeno Europska prijestolnica kulture, ali dosada nismo dobili nikakvu potporu». Po njemu stručni i politički voditelji moraju odlučiti što zapravo žele od manjina. Izjavio je kako devet manjinskih samouprava grada Pečuha traže, ako već preko središta menadžmenta ne mogu doći do financijskih izvora za pretprograme 2009. i programe 2010. godine, onda neka im grad iz svog proračuna odvoji sredstva za to. Kako reče, stigli su dotle da očekuju jasne odgovore od voditelja spomenutoga projekta; poradi toga uskoro će dostaviti svoj stav gradonačelniku, odnosno ministru obrazovanja i kulture.

Izvor: Pécsiújság.hu

Bogatsivo...

Betelehemari: Tibor Végh i Franjo Dervar Kume

U mome kraju, na obalama najljepšeg mora na svijetu, djeca su na blagdan Svete Kate išla od kuće do kuće i pjevala „Sveta Kata Krševan, do Božića mesec dan”. Bio je to znak da nam se polako približava Božić, da se moramo spremati za sijanje mlade pšenice, staviti čarape na prozor kako bi nam u njih ili pod jastuk Sveta Luce ostavila darove. Sveta Kata se štuje kod hrvatskog naroda i uz njezin se blagdan veže niz uzrečica pa i ona koju spominju Katoljci: „Sveta Kata snijeg za vrata”. I dok ove godine Sveta Kata nije donijela snijeg Katoljcima, donijela im je 22. studenog, u organizaciji tamošnje Hrvatske manjinske i mjesne samouprave, okupljanje oko blagdana koji štiju već stoljećima. Blagdan Svete Katarine što ga slavimo, po pučkom je vjerovanju u mnogim krajevima početak adventa ili došašća. To vezujemo i uz poznatu izreku „Sveta Kate kokošica – mjesec dana do Božića”, a i doba je to kad se počinju pjevati božićne pjesme. U pučkom kalendaru 25. studenoga, dan Svete Kate, označava posljednji dan jeseni i početak zime. No zapravo je blagdan Svetog Andrije (30. studenoga) službeni datum za određivanje početka došašća. Došašće započinje nedjeljom koja pada najbliže 30. studenom, blagdanu Sv. Andrije, traje četiri tjedna i završava na Badnjak. Obuhvaća četiri nedjelje koje prethode Božiću, u spomen na četiri tisućljeća koliko je, prema Bibliji, prošlo od stvaranja svijeta do Kristova dolaska.

Katoljci su se uticali i utiču zaštitnici sela Svetoj Kati već stoljećima pa tako i danas, slaveći toga dana crkveni god. Ove su godine slavili Svetu Katu ne na njezin dan, 25. studenoga, nego 22. studenoga u svojoj lijepoj i velikoj crkvi svetom misom koju je na hrvatskom jeziku, uz pratnju Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoe iz Pečuha, služio velečasni Ilija Čuzdi. Nakon prekrasne svete mise članice zbora u pratnji svojih domaćina posjetile su i grobove svojih dvaju članova koji su preminuli i našli svoje vječno počivalište na katoljskome groblju. Blagdan se nastavio slaviti uz zajednički ručak i druženje sve do kasnih poslijepodnevni sati kada se mjesni dom kulture napunio do posljednjega mjesta s Katoljcima i onima koji su svoj život nastavili napustivši ovo malo i pitomo mjesto na oba-

Katoljci i Sveta Kata

Blagdan Svete Kate

loma Karašice. Nastupilo je Plesno društvo, mališani iz mjesta, polaznici Umjetničke škole pečuškoga KUD-a „Baranja” koji marljivo vježbaju pod rukom plesnog pedagoga Andrása Mészárosa, i to s baranjskim plesovima. Nakon njih na scenu su stupili „Baranjini” plesači, svirači i pjevači. Oni su se predstavili moldavskim, baranjskim, bunjevačkim i kalačkim koreografijama izazvavši oduševljenje nazočnih. Posebni pljesak pobrao je orkestar Društva pod vodstvom Tomislava Taradije, U večernjim satima slijedio je bal uz svirku martinačke „Podravke”.

Legenda o Svetoj Katarini Aleksandrijskoj

Dana 25. studenog slavimo Svetu Katarinu Aleksandrijsku. Legenda kaže kako je za vrijeme vladavine cara Dioklecijana po svim rimskim provincijama bjescilo strašno progonstvo. Ono je bilo osobito okrutno u Egiptu, koji su nazivali „Kinom staroga svijeta”. O tim mučenicima nastali su poslije legendarni izvještaji, takozvani *Passiones*, koji su gotovo uvijek bili više plod pobožne mašte nego točni povijesni podaci o dotičnim osobama. Radilo se o legendama kojima je bilo više stalo do pobude nego do povijesti. Isto, nažalost, moramo ustanoviti i za *Pussio sanctae Catharinae martyris*. Budući da se radilo o kršćanskoj djevici visokog položaja, veoma inteligentnoj, lijepoj, i na tijelu i na duši, njezino je mučeništvo što ga je podnijela u Aleksandriji, još više djelovalo na pučku maštu pa se tako o njoj i rodila legenda, i to u raznim inačicama. Jedna je od njih i ova: Maksimin Daia, koji je došao

na vlast u rimskim afričkim provincijama, naslijedivši rođaka Galerija, zaljubio se u Katarinu tako jako da je odlučio rastaviti se od svoje supruge te oženiti se Katarinom. Mlada ga je kršćanka najodlučnije odbila. On ju je tada suočio s pedeseticom filozofa s namjerom da je oni uvjere kako Krist, jer je umro na križu, ne može biti Bog. No Katarina, služeći se preodlično govorničkom vještinom, a još više dobrim poznavanjem filozofije i teologije, pridobila je na svoju stranu mudrace koji, rasvijetljeni milošću, prionuše uz kršćanstvo. U očima pogana dvostruko poraženi, zadobiše mučeničku krunu jer ih je Maksimin stavio na muke i pogubio. Ne mogavši Maksimin slomiti Katarinu, razbjescio se i dao načiniti strašno mučilo: kotač s bodežima, koji će je sasjeci. No to se mučilo raspalo. Tada je mučenica odvedena izvan grada te joj je odrubljena glava. Prema toj legendi anđeli su tijelo Sv. Katarine prenijeli na Sinaj i ondje ga sahranili. Na tome mjestu podignut je poslije slavni samostan Sv. Katarine, koji postoji još i danas.

bpb

Hrvatski dan u Salanti

U organizaciji Hrvatske samouprave sela Salante, 29. studenog u mjesnom domu kulture održan je tradicionalni Hrvatski dan koji je oko folklornog programa i bala, koji mu je slijedio, okupio mlado i staro, salantske Hrvate i njihove prijatelje.

Premda je kiša nemilice padala toga dana, u večernjim satima svi su se uputili prema mjesnom domu kulture u kojem se spremao program Hrvatske večeri. Pozdravljajući okupljene i uzvanike, među njima i predsjednika Hrvatske državne samouprave Mišu Heppa, predsjednik tamošnje Hrvatske samouprave Mijo Štandovar naglasio je važnost ovakvih okupljanja u ovo adventsko vrijeme, oko hrvatske pjesme, riječi i običaja.

Salantski načelnik Zoltán Dunai u svome pozdravnom govoru kazao je kako mjesna samouprava nastoji pomoći tamo gdje može u svim kulturnim aktivnostima u selu, tako i u ostvarivanju programa Hrvatske samouprave i KUD-a Marica, koji je ponos cijeloga sela. Naznačio je kako postoji velika vjerojatnost da će mjesna samouprava putem predanog natječaja dobiti sredstva za potpunu obnovu doma kulture u kojem će svoj dom, u posve

modernim uvjetima, naći sve civilne udruge u naselju, a time će se otvoriti i suvremeni prostori za okupljanje i probe plesača i pjevača.

U folklornom programu najprije su se predstavili najmlađi plesači KUD-a Marica s kojima marljivo vježba Vesna Velin, te su i ovoga puta uveli sve nas u božićno ozračje, a pogotovo je slikovit bio hrvatski stol, s kruhom, molitvenikom, prvom upaljenom adventskom svijećom, krunicom, jabukom sa zabodenim kovanicama i stolnjakom, uratkom vrijednih ruku naših baka i majka. Djeca su nastupom oduševila sve nazočne kao i orkestar KUD-a Marica, čiji su članovi odista pravi mali profesionalci, a onaj tko je pratio razvoj te djece u posljednjih pet-šest godina, vidi koliko su naučili i napredovali. S većom plesnom skupinom KUD-a Marica odnedavno uspješno radi Annamária Szendrői, a oni su se te večeri predstavili koreografijom

Podravskih plesova. Specijalni gosti večeri bili su plesači i svirači KUD-a Mohač pod vodstvom neumornoga Stipana Filakovića. KUD je tronacionalni plesni ansambl (njeguju hrvatski, njemački i mađarski folklor) koji ove godine slavi i svoju okruglu obljetnicu postojanja. Oni su prvi put od svog utemeljenja imali priliku nastupiti u Salanti. Predstavili su se dirljivom koreografijom Stipana Filakovića „Veseli i tužni Semartin“, igrama iz Vršende te spletom bunjevačkih igara iz Bačke, a nisu izostali ni Filakoviću najdraži santovački plesovi u prekrasnoj starodrevnoj santovačkoj nošnji.

Sudionicima folklornog programa uime organizatora i gledatelja zahvalila je zastupnica Hrvatske samouprave Jela Darvaš, a potom je slijedilo druženje do kasnih sati i bal uz „Podravkinu“ svirku.

Branka Pavić-Blažetin

Spomen na Katarinu Zrinski s posvetom školske zastave

Hrvatska osnovna škola u Serdahelu nosi ime hrvatskoga povijesnog lika Ane Katarine Zrinski, stoga se nastavnici i učenici svake godine prisjećaju nje. Ove godine, kada možemo govoriti o 335. obljetnici njezine smrti, ustanova se pripremila svečanije, uneseni su novi sadržaji u proslavu. Priredbu je uveličala i nazočnost povijesne postrojbe Zrinske garde iz Čakovca, a i nazočnost zadarskih studenata.

Prisega prvša

Proslavu Dana Katarine Zrinski, 14. studenoga, prethodile su velike pripreme u spomenutoj školi. Svaki je razred tragao za podacima o toj Hrvatici, koja je svojim životom postigla da bude jedna od najcjeljenijih žena u povijesti Hrvatske.

Ana Katarina Frankopan, supruga Petra Zrinskoga, zauzima važno mjesto u hrvatskoj povijesti, i to su učenici trebali dokazati pripremom radnje, prikazom njezina života. Bila je poznata kao pokroviteljica umjetnosti i kao prva žena u banskoj Hrvatskoj koja se bavila ne samo prevođenjem nego je i sama pisala književne tekstove, stoga su u mnogim radovima bili ispisani navodi, niži su razredi tražili sliku o njoj kako bi nacrtali njezin portret. Bilo je vrlo zanimljivih radova s različitim tehnikama, lijepljenjem mozaika, slikanje s vodenim bojama, sve u stilu razdoblja toga povijesnog lika.

Svečanost kojoj je pribivao i Marjan Varga, predsjednik Zrinske garde, Ildikó Farkas, voditeljica školstva u Malopodručnoj udruzi «Murahíd», načelnik Stjepan Tišler i mjesni župnik István Marton, započela je himnama i nastavljala se prigodnim dvojezičnim programom sedmog i osmog razreda.

Učenici su pročitali nekoliko pjesama o Katarini Zrinski, napomenuli su nekoliko podataka iz njezina života, sve su to uokvirili prekrasnim domoljubnim međimurskim pjesmama, oslikavši njima ugođaj Međimurja, pjesda Zrinskih. Nakon programa ravna-

teljica ustanove Marija Biškopić Tišler i djelatnici te predstavnici pojedinih razreda položili su vijenac na reljefni spomenik Katarine Zrinski.

Prigodom obljetnice izrađen je grb ustanove na kojem se nalaze motivi hrvatskoga i mađarskoga grba, rijeke Mure, slika Katarine Zrinski. Jednako tako izrađena je i zastava ustanove na kojem je grb i krilatica

„Navik on živi ki zgine pošteno”. Simbole osnovne škole posvetio je mjesni župnik István Marton.

Od ove školske godine prvi put su prvšači pred novoposvećenom zastavom prisegnuli obećavajući da će se dostojno ponašati i učiti tijekom osam godina. Simbolična prisega želi jačati osjećaj pripadnosti serdahelskoj ustanovi i hrvatskoj zajednici.

Na vrlo lijepoj i sadržanoj svečanosti dodijeljene su i nagrade razredima koji su izradili plakate, brošure, stripove o životu Katarine Zrinski na kojima je ona prikazana kao majka s četvero djece, u tamnici, pri pisanju i kao protivnica Bečkoga dvora. Razredi su podjednako nagrađeni, također i najistaknutiji likovnjaci koji su kreativno oslikali Katarinu Zrinski.

Beta

Posveta zastave

Prigodni program

Sveta Lucija – 13. prosinca

Od Svete Lucije do Božića ima samo 12 dana. Lucijino ime znači „svijetla”. Ona kao da na neki način već naviješta veliko svjetlo božićne noći. Njezin blagdan, 13. prosinca, po julijanskom kalendaru povezuje se s najkraćim danom u godini i narodna je predaja povezala ugaslu svjetlost njezinih slijepih očiju s najdužom noći zimskoga sunčeva ciklusa. Legenda govori da si je Lucija sama iskopala oči kako bi se riješila mladića koji ju je želio zaprositi. „Lucijin kruh” jeli su svi članovi obitelji i sva stoka jer se vjeruje da on štiti od bjesnoće. Na dan

Svete Lucije se posije pšenica koja se stavi u božićne jaslice. Tog se dana predviđa vrijeme za cijelo ljeto jer je do Božića 12 dana, koliko je mjeseci u godini. Jednako tako toga dana bili su zabranjeni svi radovi gdje se probada, buši ili bode. I djeca su se darivala na taj dan. Pripisivali su joj posebnu moć: Sveta Lucija bi zimskom suncu povratila snagu, svjetlost da bi moglo opet zagrijati promrzlu zemlju iz koje bi niknuli novi plodovi. Njezina sljepoća ima još jedno simbolično značenje: suzdržavanjem dobivamo novu svjetlost, novu nadu i vjeru u život.

„Tiha noć, sveta noć”

Najpoznatija božićna pjesma „Tiha noć, sveta noć” slavi 190. obljetnicu postojanja, a prvi je put izvedena 1818. u crkvi Svetog Nikole u austrijskom Oberndorfu. Pjesma je međudobno osvojila svijet, izvodi se na više od 300 jezika, a za Božić ju pjeva oko dvije milijarde ljudi. Šest austrijskih općina iz kojih je pjesma potekla, osnovala su Radnu zajednicu „Tiha noć” kako bi brojnim izložbama i različitim ponudama obilježile uspomenu na autore ove pjesme, **Josepha Mohra** i **Franza Xavera Grubera**. „Tiha noć, sveta noć” (Stille Nacht, Heilige Nacht) krenula je u svijet 1818. godine, a njezin je tekst nastao dvije godine prije. Napisao ga je svećenik podrijetlom iz Salzburga Joseph Mohr 1816. u Mariapfarru, u naselju gdje je bio na službi. Pošto je premješten u Oberndorf, upoznao je Franza Xavera Grubera, koji je bio zvonar, orguljaš i učitelj u obližnjem Arnsdorfu. Krajevi oko Salzburga 1818. bili su uzdrmani napoleonskim ratovima, Oberndorf je bio razrušen, ljudi osiromašeni, a u mjestu je vladala glad. Orgulje u župnoj crkvi bile su u tako lošem stanju da se na njima nije moglo svirati. Kapelan Mohr zamolio je na Badnjak 1818. Grubera da sklada melodiju za tekst što ga je bio napisao u Mariapfarru, ali tako da se može svirati na gitari. Pjesma je iste večeri

doživjela praizvedbu na polnoćki u crkvi Svetog Nikole. Ubrzo nakon toga, tirolska obitelj specijalizirana za izradbu orgulja Mauracher i pjevačke obitelji popularizirale su pjesmu tako da je postala poznata u cijeloj Europi, a potom i u svijetu. Grob Josepha Mohra nalazi se u Wagrainu, u okrugu Pongau austrijske savezne države Salzburg, a Gruber je pokopan u Halleinu, u obližnjem okrugu Tennengau. Te su se općine udružile u Radnu zajednicu „Tiha noć Salzburg” kako bi zajednički osmislile marketinšku strategiju vezanu za tu pjesmu.

Radna zajednica istražuje povijest i raširenost pjesme, zauzima se za njegu izvornog oblika pjesme i planira različite vidove suradnje. U muzeju In der Neuen Residenz u Salzburgu posjetitelji mogu vidjeti izvorni tekst pjesme, a pomoću raznovrsne turističke ponude, uključujući i „Stille Nacht-Card”, znatiželjnici mogu pratiti tragove nastanka i širenja pjesme. Na mjestu spomenute crkve Svetoga Nikole danas stoji spomen-kapelica. **Bernhard Rohmoser**, župnik u Mariapfarru, najavio je poticaj za proglašenje svoga slavnog prethodnika Josepha Mohra blaženim. „Pjesma je poznata u cijelome svijetu. Ona već dugo ljudima mnogo znači, i za mene je čudo.”

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifehaza

O životu Svete Lucije

Malo se zna o njezinu životu. Ona je jedna od posljednjih žrtava velikog progona za cara Dioklecijana, a blagdan joj se već spominje u 400. godini. Kao o mnogim drugim svecima, tako je i o njoj nastala legenda koja joj stavlja na usta ove lijepe riječi: „Kad čisto živim, tijelo je moje stan Duha Svetoga”. Razjareni poganski mučitelj zgrozio se na to: „Dat ću te otpremiti u kuću bludnica da ti bude oskrvnjena čistoća i onda će te ostaviti tvoj Duh Sveti”. Mudra djeвица pak odgovori: „Ako mi budeš na silu oduzeo čistoću, moja duša neće biti oskrvnjena, nego ću imati na nebu dvostruku krunu. Grijech je samo ono što čovjek učini slobodnom voljom”. Bog je sačuvao pred poganima djevičanstvo svoje službenice.

Krvnik ju je probo mačem. Zato je umjetnici rado tako i prikazuju. U Sirakuzi nalazi se glasovita bazilika Sv. Lucije kamo još i danas mnogi hodočaste.

Crkva Svete Lucije na Krku

U to vrijeme godišta

U to vrijeme godišta
Mir se svijetu navješta
Porodjenjem Djetesca
Kom je Majka Djevice.
Anđeli se javili
Rajsku pjesmu slagali
Slava Bogu pjevali
A mir ljudma prosili.
Djeva Sina rodila,
Đavlu silu slomila,
Svijetu Spasa podala,
Nama majka postala.

Tiha noć

Tiha noć, sveta noć!
Ponoć je, spava sve,
samo Marija s Josipom bdi,
divno Djetesce pred njima spi,
rajski resi ga mir,
rajski resi ga mir.

Tiha noć, sveta noć!
Pjesmica andelska
miljem otajnim napunja zrak,
bajna svjetlost rasvjetljuje mrak,
kraj pretvara u raj,
kraj pretvara u raj!

Tiha noć, sveta noć!
Pastiri, amo svi
pjevat Isusu anđela poj,
s Majkom poklon prikazat mu svoj,
srce dat mu na dar,
srce dat mu na dar.

SANTOVO – Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu, u petak, 19. prosinca, priređuje već tradicionalni Božićni program koji će se upriličiti u mjesnom domu kulture s početkom u 17 sati.

JURSKO-MOŠONSKO-ŠOPRONSKA ŽUPANIJA – Hrvatska samouprava dotične županije, na čelu sa Štefanom Kolosarom, prošloga vikenda je dodijelila županijsku nagradu „Za Gradišćanske Hrvate“. Ovo odličje, koje je lani prvi put podijeljeno, ljetos je najprlje uručeno kemljanskomu jačkarnomu zboru Mate Meršić Miloradić, koji je na početku ovoga ljeta proslavio 30. obljetnicu. Za dugoljetno djelovanje za gradišćansku mladinu je dostala ovu nagradu Ingrid Klemenšić, donedavna predsjednica Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj, a posthumna nagrada pripada nedavno preminulom hrvatskom farniku Pavlu Horvatu, rodom iz Vedešina.

PEČUH – KUD Tanac 13. prosinca gostovao je kod svojih prijatelja u Donjim Andrijevcima u Hrvatskoj. Naime održana je deseta, jubilarna, Smotra svirača na tamburi samici pod nazivom „Oj, samice, drvo javorovo, ko te sviro, nikad ne bolovo“, u organizaciji donjoandrijevačkoga KUD-a Tomislav. Na ovoj poznatoj folklornoj manifestaciji nastupilo je ukupno 19 samičara, što iz Hrvatske, što iz inozemstva. Osim njih, nastupilo je i nekoliko pjevačkih skupina uz pratnju svirača na tamburi samici; muška pjevačka skupina iz Babine Grede, muška pjevačka skupina iz Batrine, mješovita pjevačka skupina iz Velike Kopanice te ženska pjevačka skupina „Vesele Šokice“ iz Slavnskoga Broda. Uz pjesmu, bilo je i plesa, za što su se pobrinuli KUD-ovi iz Valpova te pečuški KUD Tanac. Dakako, nastupili su i domaćini, KUD Tomislav. Tema ovogodišnje Smotre bilo je spremanje djevojke za kolo.

NARDA – Kako nas je informirala dirigentica nardarskoga zbora Magda Horvat-Nemet, na 11. Međunarodnom festivalu narodne jačke u Vašvaru im je podijeljena posebna nagrada žirija. Njevkoruš se je zapravo pripremio na kvalifikiranje, ali pokidob toga na ovoj smotri nije bilo, nisu se odrekli daljnijega naticanja. Za ovu priliku su si dali napraviti različite dodatne kusiće k narodnoj nošnji, a stroški su financirani iz potpore Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Ugarskoj.

Thompson prvi put u Ugarskoj i kod dijaspore

Frenetični i nepozabljivi koncert u Sambotelu

S pravom je nazvao jedan od glavnih organizatorov, Mikloš Kohut, sambotelški koncert Marka Perkovića Thompsona božićnim darom svih Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, a vjerojatno to su čutili i oni Hrvati ki su doputovali 12. decembra, petak, u zapadnu Ugarsku iz Budimpešte, Pečuha, Santova, Graza, Beča, Mjenova, Fileža, Hrvatskoga Jandrofa, Karlovca, Varaždina, Čakovca da bi svidočili prvi koncert popularnoga, ali u zadnje vrime i dovoljno bičevanoga, u neki krugi i oštro kritiziranoga, štoveć i prez uzroka ignoriranoga izvodjača. Moramo istaknuti da cijela organizacija je protekla pod

velikim pritiskom političkih velesil iz svih stran, prvenstveno iz susjedstva, a i nagražanja nisu falile s lište, od dana do dana. Med takovimi prilikami nije lako bilo izdurati te napokane tarhete, ali Koljnofac, dr. Franjo Pajrić uz Mikloša Kohuta, Rajmunda Filipovića kot i svi člani Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj, glavni šef uime organizatorske firme Zoltán Hende kot i svi djelači Arene Savarie, odlučni su bili, koncert bude priredjen. Svi smo mi vjerovali da će ov najveći društveno-zabavni događaj cijeloga 2008. ljeta, a i u žitku naše zajednice dostojno, prijateljski proteći, a zatim pak

dugo-dugo će nam ostati u spominku, dokle nam ne dojde opet u goste Marko Perković Thompson. Jur pred samim otvaranjem vrata Arene Savarie nestrpljivo je mnoštvo ljudi čekalo, smijali i šalili su se, sva su lica u svečanom sjaju žarila. U prekrasnu dvoranu redom su dospili mladi i stariji u Thompsonovoj ali hrvatskoj majici, pokrti s hrvatskim zastavama, šali, Benediktinskim križom oko vrata, a čuda je bilo i dice ka su pak besplatno mogla doći ako su bili s roditelji. Gdo još nije imao, mogao je na ganku nabaviti najnovije relikvije njegovoga miljenika, a i cedejke ter dvd-snimku o zagrebačkom koncertu u Maksimiru. Za uvodnim takti jur poznate melodije, zagrmio je glas *In principio erat verbum...* mač se je smjestio na bini, a u pratnji krikov s publike ter burnoga aplauza začela se je pjesma. Jedna za drugom

o dolasku Hrvatov, o duhu ratnika, o didu i unuku, o kralju Zvonimiru, o vjetru s Dinare, o Divi Grabovčevi. Kako je rekao i sam pjevač, gizdav je i presenečen istovrimeno, zavolj toga što publika s njim skupa je pjevala od početka do kraja koncerta sve pjesme i pozivao je svakoga na daljnje gajenje tradicij, svisti i hrvatske riči. Dvi ure su brzo odletile u toj svečanoj atmosferi u koj je vladala neopisiva harmonija dirigenta Marka Perkovića, a i njegovih obožavateljev. Na kraju otpjevana *Lipa Kaja* i neslužbena, a skodob i himna *Lijepa li si* su stavile krunu na cijeli nastup. Odlična glazba, jedan lipi doživljaj i susret s Markom Perkovićem bili su dari za sve one ki su ga jur zdavno željili na vlašćoj pozornici, a konačno i doživili njegov prvi sambotelski čarobni spektakl.

-Tiho-

Tvrtko Vujić među mađarskim i hrvatskim vojnicima u Afganistanu

Na svojem putu u Afganistan Tvrtko Vujić između ostaloga posjetio je i hrvatske vojnike koji služe u mađarskom kontingentu u Afganistanu te im tom prilikom predao božićni poklon Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, i to pred 250 mađarskih vojnika, koji su pljeskom pozdravili Hrvate, pročitavši popratno pismo Veleposlanstva. Tvrtko Vujić je u ime Veleposlanstva predao kao veleposlanik projekta Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010.

Tvrtko Vujić u Afganistan otputovao je s Imreom Szekeresem, ministrom obrane Republike Mađarske. Poklon-knjige za hrvatske vojnike zajednička su zamisao Tvrtka Vujića i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, one simboliziraju zajedničku misiju i povezanost dvaju naroda, Hrvata i Mađara, naglasio je za Hrvatski glasnik Tvrtko Vujić, koji je hrvatskim vojnicima predstavio i uručio nekoliko brojeva našega tjednika Hrvatskoga glasnika. U predavanjima mađarskim postrojbama u afganistanskom Pol-e Khumriju Tvrtko Vujić je govorio o svojim putovanjima, filmovima i knjigama pa i o najnovijoj knjizi Angyali történetek... Osim toga Tvrtko je uručio odlikovanje koje je utemeljio prije šest godina „Heroj svakodnevice 2008”, a uz odlikovanje Tvrtko je predao

i „taborsku knjižaru” posredstvom izdavačke kuće Alexandra koja sadrži nekoliko stotina najnovijih i najtraženijih mađarskih knjiga. Tvrtko je za Hrvatski glasnik izjavio kako su mu ovi vojnici primjer izdržljivosti i hrabrosti te kako je na povrtaku kući svojim sinovima Benjaminu i Barnabasu kazao kako želi da i oni kada odrastu budu hrabri i nepokolebljivi kao ovi hrabri vojnici koje je upoznao u Afganistanu.

bpb

Sveti Nikola u Kalači

U organizaciji i uz potporu mjesne Hrvatske manjinske samouprave, Sveti Nikola darivao je i učenike hrvatske skupine u Katoličkoj ustanovi Naše Gospe u Kalači. Kao što je poznato, hrvatski se u toj kalačkoj školi već dvije godine podučava u obliku kružoka, a od jeseni je pokrenuta prva skupina s 13 prvša koji hrvatski uče po satnici predmetne nastave hrvatskoga jezika. Kako nam još reče predsjednik hrvatske samouprave Bariša Dudaš, od nove godine učiteljica Marija Prodan bit će stalno zaposlena u Kalači i Baćinu.

Učenici prvog razreda, koji kao prva skupina u kalačkoj ustanovi, hrvatski uče prema satnici predmetne nastave hrvatskoga jezika, s učiteljicom Marijom Prodan

Učenici viših razreda s učiteljicom Marijom Prodan i predsjednikom Hrvatske manjinske samouprave Barišom Dudašem